

sličnih junaka. Novi junak bori se i žrtvuje za slobodu svoje makedonske domovine i svoga naroda.

Dijana Mihajlova

Uporedna istraživanja, 2. Prisustvo srpskohrvatskog usmenog pesništva u stranim kulturama, Glavni urednik **Nikša Stipčević**, Institut za književnost i umetnost, Godišnjak IV, Serija A: Komparativna izučavanja srpske književnosti, 2, Beograd 1982, 259 str.

Najnovija publikacija Instituta za književnost i umetnost u Beogradu donosi vrlo značajne priloge o ulozi srpskohrvatske usmene poezije u kontekstu evropske književnosti. Uvodna studija Istvana Frieda **Recepcija srpskohrvatske narodne poezije u mađarskoj književnosti u prvoj polovini XIX veka**, otkriva naglašenu ulogu srpskog usmenog pesništva u mađarskoj kulturi, napose u vrijeme prosvjetiteljstva i romantizma. Iz Friedove studije razabiru se i okolnosti koje su toj recepciji išle na ruku. U mađarskoj književnosti sakupljanje narodnih pjesama počelo je kasnije negoli kod nas ili npr. kod Slovaka. Mađarski ideolozi XIX stoljeća našli su u našoj poeziji poticaj nekim težnjama koje su vodile »ostvarenju nacije«. Vukova prva zbirka narodnih pjesama povukla je i privukla velik broj apologeta. Spomenimo i to da mađarska poetika bilježi »srpski manir« (szerbus manier), romantičarsku pojavu lirskog pjevanja »na narodnu« u trohejskom desetercu. Važni nosioci interferencije mađarske i južnoslavenske književnosti su pripadnici **dvojne kulture**. (Fried ovaj pojam vrlo pravilno razlikuje od pojma »pripadnosti dvjema književnostima«.) U doba prosvjetiteljstva postojala je prisna veza između peštanskih Srba i mađarskih intelektualnih krugova. Najmarkantnijem pripadniku dvojne kulture Mihajlu Vitkoviću (Vitkovics Mihály) autor posvećuje i najviše prostora u studiji. Vitković je s jedne strane u-

poznao srpske pisce s rezultatima mađarske književnosti kojoj je i sam pripadao, a s druge strane, uz vješto pisanje epigrama i epistola našao je vremena i za prevodenje srpskih narodnih pjesama na mađarski. Danas bismo njegov prevoditeljski način nazvali »suviše vještim«, no to je samo pripomoglo da mađarski čitatelj shvati i prihvati našu pjesmu. Fried vrlo detaljno nabraja sve mađarske prevoditelje naših narodnih pjesama u naznačenom razdoblju, analizira i kritička mišljenja o tim prijevodima, štoviše iznalazi i brojne manjkavosti koje su se potkrale u nekim znanstvenim disertacijama s tog područja. Ovaj vrlo dotjeran znanstveni rad ne bi bio cjelovit bez spomena slavista László Hadrovicsa, našeg suvremenika, koji sistematski razotkriva kohezijsku snagu mađarske književnosti a istodobno obogaćuje i našu književnu historiografiju. Izdvojit ću Friedovo mišljenje iz uvoda o tome kako je recepcija bivala direktna (u oba smjera), ali isto tako do nje dolazi i posredstvom neke druge kulture (u konkretnom slučaju bila bi to austrijsko-njemačka književna sredina s Herderom, Goetheom, Grimmom i drugim). To posredovanje ostavilo je traga i u drugim evropskim književnostima, pa je možemo pratiti i u vrlo opširnoj studiji Stojana Subotina: **O prisustvu srpskohrvatskog usmenog pesništva u Poljskoj**. Valja napomenuti da je autor ove studije umro u toku pisanja i da je pred nama fragment opsežnijeg rada (možda knjige?). To je razlog zbog kojega su analize poljskih prevoditelja toliko detaljne (autor nas izvještava i o recenzentima prevoditelja naše poezije) a nedostaje globalna predodžba o intenzitetu recepcije naše usmene poezije. Autor upozorava na ovu distinkciju: dok u Galiciji i zapadnom dijelu Poljske buja interes za našu narodnu poeziju, u najvećem i najvažnijem dijelu Poljske, onom dijelu koji se nalazi pod ruskom okupacijom, taj je interes jedva osjetan. Ipak u Varšavi 1836. izlazi nekoliko Vukovih pjesama. Zanimljivo je i to

da je prvi prevoditelj **Hasanaginice** i još nekih pjesama (objavljenih od 1822. do 1830) Kazimierz Brodzinski, utemeljitelj poljske folkloristike. Nesumnjivo će nam goditi i sva ona saznanja koja je Subotin sakupio razjašnjavajući vezu Adama Mickiewicza i naše narodne lirike. Navodno je Mickiewicz upoznao Vukove pjesme kod Puškina. O njima je već 1841. govorio u svojoj seriji slavističkih predavanja na sveučilištu.

Miodrag Stojanović piše raspravu **Srpskohrvatsko usmeno pesništvo u novogrčkoj književnosti**. Priloge o našoj narodnoj pjesmi pružaju suvremeni istraživači književnosti (npr. G. Megas), no i prije je usmena poezija susjeda pobuđivala pažnju grčkih znanstvenika zahvaljujući poznatoj tezi kako srpsko usmeno pjesništvo vuče porijeklo iz helen-skog. (Izdašno se citira Vaillantovo mišljenje o tom problemu.)

Josip Babić javlja se studijom: **Lik Kraljevića Marka u njemačkoj književnosti**. Čini mi se da je radnju autor mogao točnije nasloviti, jer je nešto šire koncipirana i možda bi odgovarao naslov poput ovoga: bavljenje našom narodnom poezijom u zemljama njemačkoga govornog područja. Naš folklorni prodor u svijet krenuo je upravo preko tog područja, pa je Babićeva studija posebno zanimljiv prilog povijesti naše folkloristike.

Zdeslav Dukat vrlo suvremeno a ujedno jasno i sistematično pristupa temi: **Srpskohrvatska usmena epika i američka nauka o književnosti**. Interes američke znanosti o književnosti tekao je u vezi s tom problematikom u dva pravca. Bavi se strukturoom i genezom srpskohrvatskog epskog deseterca te tipološko-komparativnim studijem o našoj i starogrčkoj (homerskoj) usmenoj epskoj tradiciji. Autor se posebno bavi radovima Parryja i Lorda (škola usmene poezije na harvardskom sveučilištu).

Ovom zborniku pridodane su još neke zanimljive studije koje manje globalno zahvaćaju problem recepcije među književnostima. Navedimo

i njih. Milivoje Jovanović objavljuje tekst: **Neka zapažanja o Nikolaju Zaboločkom kao prevodiocu srpsko-hrvatske epske poezije i sudbini njegovih prevoda**. Analiza ovog prevoditeljskog rada zanimat će u prvom redu rusiste.

Vladimir Miličić piše **O anagramiranim odgonetkama**. Premda se u nas već prije sto godina javljaju prve studije o anagramu, možemo reći da je zagonetka tek danas ušla u znanstvenu modu. Autor nas vrlo opširno i detaljno obavještava o tokovima istraživanja anagrama. Anagram je ovdje podvrgnut svestranoj analizi (analizira se lingvistička, semiotička pa i logička struktura zagonetke). Autor se približava problemu funkcioniranja unutrašnjeg mehanizma usmenih zagonetki. Zanimljivo je njegovo iznalaženje sličnosti između umjetničke poezije i folklorne zagonetke.

Mirjana Drndarski piše članak **Pomeni naše narodne poezije u Leopardijevom Zibaldoneu u kontekstu njegove poetike**.

Neke studije opremljene su uvodom redakcije i sažetkom na stranom jeziku, a neke nisu. Šteta.

Nives Ritig-Beljak

11. Arbeitstagung über Probleme der europäischen Volksballade vom 22. bis 24. August 1980 in Jannina / Griechenland. Veranstaltet von der Kommission für Volksdichtung der SIEF, Tagungsprotokoll herausgegeben von **Rolf Wilh. Brednich**, Department of Folklore. University of Jannina, Jannina 1981, 240 str.

Jedanaesti sastanak Komisije za narodnu poeziju SIEF-a (Société Internationale d'Ethnologie et de Folklore) okupio je znanstvenike oko sljedećih tema:

- baladna tradicija u jugoistočnoj Evropi,
- funkcija balada u običajima i pri radu,
- problemi regionalnih evropskih kataloga baladā.